

Pacientų, sergančių priklausomybe nuo psichoaktyviųjų medžiagų, nukreipimo gydymui kriterijai

2. Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Amerikos priklausomybių medicinos draugija ASAM

Iš anglų kalbos vertė dr. Edita Gruodytė

Versta iš:

The American Society of Addiction Medicine ASAM

Patient Placement Criteria for the Treatment of Substance Related Disorders

Redagavo R.Badaras ir J.G.Jakubčionis

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Priežiūros lygiai

Kriterijų dimensijos	0.5 lygis Ankstyvoji intervencija	I lygis Ambulatorinis gydymas	II.1 lygis Intensyvus ambulatorinis gydymas	II.5 lygis Dalinė hospitalizacija
1 DIMENSIJA Ūminė intoksikacija ir/ar abstinencijos galimybė	Paaugliui nėra abstinencijos rizikos	Paaugliui nėra abstinencijos rizikos	Paauglys patiria minimalią abstinenciją arba yra jos rizika	Paauglys patiria lengvą abstinenciją arba yra jos rizika
2 DIMENSIJA Biomedicininė būklė ir komplikacijos	Jokių arba labai pastovios	Jokių arba labai pastovios	Jokių arba labai pastovios, arba trukdančios sveikti mažesnio intensyvumo priežiūros lygmenyje. Tokios problemos sprendžiamos II.1 lygmenyje	Jokių arba labai pastovios, arba trukdančios sveikti mažesnio intensyvumo gydymo lygmenyje. Tokios problemos sprendžiamos II.5 lygmenyje
3 DIMENSIJA Emociniai, elgesio ar pažinimo sutrikimai ir komplikacijos	Paauglys 3 dimensijoje nepatiria jokių arba patiria labai pastovias problemas. Jos sprendžiamos lygiagrečiai taikant psichikos sveikatos gydymo paslaugas; šiame lygmenyje jos netrukdo priklausomybei gydyti	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina visa, kas pateikta toliau:	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina vienas arba daugiau toliau pateiktų dalykų:	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina vienas arba daugiau toliau pateiktų dalykų:
(a) pavojingumas/ mirštamumas		(a) paaugliui nėra žalos rizikos	(a) paaugliui maža žalos rizika ir jis yra saugus tarp sesijų	(a) paaugliui maža žalos rizika, jis yra saugus visą naktį

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Priežiūros lygiai

Kriterijų dimensijos	0.5 lygis Ankstyvoji intervencija	I lygis Ambulatorinis gydymas	II.1 Lygis Intensyvus ambulatorinis gydymas	II.5 lygis Dalinė hospitalizacija
(b) trukdžiai sveikimo nuo priklausomybės pastangoms		(b) trukdžiai minimalūs	(b) nedideli trukdžiai, kuriems įveikti reikia suintensyvinti šį gydymo lygmenį, siekiant paskatinti susidomėjimą gydymu	(b) vidutiniai trukdžiai, kuriems įveikti reikia suintensyvinti šį gydymo lygmenį, siekiant paskatinti susidomėjimą gydymu
(c) socialinis aktyvumas		(c) pastebimi minimalūs ar nedideli pakenkimai paaugliui	(c) pastebimi nedideli ar vidutiniai pakenkimai paaugliui, tačiau jis išlieka atsakingas	(c) pastebimi vidutiniai pakenkimai paaugliui, tačiau jis išlieka atsakingas
(d) galimybė pasirūpinti savimi		(d) dabartiniu metu paauglys kasdienio gyvenimo veikloje patiria minimalius sunkumus, tačiau yra didelė situacijos pablogėjimo rizika	(d) paauglys dabartiniame kasdieniniame gyvenime patiria nedidelius arba vidutinius sunkumus, jam reikalingas dažnas stebėjimas arba intervencijos	(d) paauglys dabartiniame kasdieniniame gyvenime patiria vidutinius sunkumus ir jam reikalingas beveik kasdienis stebėjimas arba intervencijos
(e) ligos eiga		(e) grėsmė minimali, tačiau tai reiškia, kad gali būti reikalingas stebėjimas ar intervencija	(e) paauglio istorija (kartu su dabartine situacija) reikalauja dažno stebėjimo ar intervencijų	(e) paauglio istorija (kartu su dabartine situacija) reikalauja beveik kasdienio stebėjimo ar intervencijų

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Priežiūros lygiai

Kriterijų dimensijos	0.5 lygis Ankstyvoji intervencija	I lygis Ambulatorinis gydymas	II.1 Lygis Intensyvus ambulatorinis gydymas	II.5 lygis Dalinė hospitalizacija
4 DIMENSIJA Nusiteikimas keistis	Paauglys nori išsiaiškinti, kaip dabartinis alkoholio ar narkotikų vartojimas gali daryti įtaką asmeniniams tikslams siekti	Paauglys nori įsitraukti į gydymą ar bent jau svarsto pasikeitimo galimybę, bet jam reikia taikyti motyvacines ir stebėjimo strategijas	Paaugliui reikia rūpestingo stebėjimo ir paramos keletą kartų per savaitę, kad per pasikeitimų stadijas būtų skatinama pažanga, nes įsitraukimas į gydymą nepastovus arba nepripažįstamas pagalbos poreikis	Paaugliui reikalinga beveik kasdienė struktūrizuota programa, kuri per pasikeitimų stadijas skatintų pažangą, nes įsitraukimas į gydymą yra silpnas arba didėja vartojimas ir daugėja trukdžių, arba nepripažįstama alkoholio ar narkotikų įtaka jo ar jos esamoms problemoms
5 DIMENSIJA Atkryčio, tebesitęsiančio vartojimo ar problemų tęsimosi tikimybė	Paaugliui reikia suvokimo ar žinių kaip pakeisti jo dabartinius vartojimo įpročius	Paaugliui reikia ribotos paramos abstinencijai palaikyti arba vartojimui kontroliuoti ir siekti sveikimo tikslų	Paaugliui reikalingas rūpestingas stebėjimas ir parama dėl didelės atkryčio ar tebesitęsiančio vartojimo tikimybės ir dėl to, kad jo ar jos funkcionavimo lygis yra smukęs. Pacientas turi menkus atkryčio prevencijos igūdžius	Paaugliui reikalingas beveik kasdienis stebėjimas ir parama dėl didelės atkryčio ar tęstinio vartojimo tikimybės ir jo ar jos funkcionavimo lygio smukimo. Pacientas turi minimalius atkryčio prevencijos igūdžius
6 DIMENSIJA Pasveikimo aplinka	Paaugliui narkotikų vartojimo inicijavimo ar progresavimo riziką, ar tolesnį narkotikų vartojimą padidina alkoholio ar narkotikų vartojimas (arba vertybės skatinančios tai daryti) šeimoje, draugų tarpe arba tarp jo ar jos socialinės paramos sistemos narių.	Paauglio šeima ir jį supanti aplinka remia sveikimą ir teikia ribotą paramą	Paauglio aplinka trukdo jam sveikti, todėl jam reikia rūpestingo stebėjimo ir paramos esamiems barjerams įveikti	Paauglio aplinka nepalanki jo sveikimui be kasdienio stebėjimo ir paramos arba dažno atpalaidavimo nuo namų aplinkos

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Gydymo lygiai

Kriterijų dimensijos	III.1 lygis Mažo klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.5 lygis Vidutinio klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.7 lygis Mediciniškai aukšto intensyvumo gydymas gydymo įstaigoje ar stacionare	IV lygis Mediciniškai prižiūrimas intensyvus gydymas stacionare
1 DIMENSIJA Ūminė intoksikacija ir/ar galima abstinencija	Paauglio abstinencijos požymiai (arba jų rizika) yra kontroliuojami tuo metu kitame gydymo lygmenyje	Paaugliui yra nedidelė iki vidutinės abstinencija (arba jos rizika). Jam nereikia farmakologinio gydymo ar dažnos medicininės ar slaugos medicininės priežiūros	Paauglys patiria vidutinę iki sunkios abstinenciją (arba jos riziką), bet ji įveikiama III.7-D lygyje.	Paaugliui yra sunki abstinencija (arba jos rizika). Jam reikalinga intensyvi ir aktyvi medicininė priežiūra.
2 DIMENSIJA Biomedicininė būklė ir komplikacijos	Jokių arba pastovios	Jokių arba pastovios; paaugliui, jeigu reikia, lygiagrečiai taikoma medicininė priežiūra	Paaugliui reikalinga medicininis stebėjimas, bet nereikia intensyvaus gydymo	Paaugliui reikalinga medicininė ir slaugos priežiūra 24 valandas per parą.
3 DIMENSIJA Emociniai, elgesio ar pažinimo sutrikimai ir komplikacijos	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina toliau pateikti vienas ar daugiau požymių:	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina toliau pateikti vienas ar daugiau požymių:	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina toliu pateikti vienas ar daugiau požymių:	Paauglio būklė 3 dimensijoje apibūdina toliau pateikti vienas ar daugiau požymių:
(a) pavojingumas/ mirštamumas	(a) paauglio saugumui reikalinga stabili gyvenamoji aplinka	(a) paaugliui yra vidutinė, bet stabili žalos rizika, todėl jo saugumui reikia taikyti vidutinio intensyvumo 24 valandas per parą stebėjimą arba gydymą	(a) paaugliui yra vidutinė žalos rizika, todėl jo saugumui reikia taikyti aukšto intensyvumo 24 valandas per parą priežiūrą arba gydymą, arba laikyti jį saugiose patalpose	(a) paaugliui yra rimta žalos rizika

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Gydymo lygiai

Kriterijų dimensijos	III.1 lygis Mažo klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.5 lygis Vidutinio klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.7 lygis Mediciniškai stebimas aukšto intensyvumo gydymas gydymo įstaigoje ar stacionare	IV lygis Mediciniškai prižiūrimas intensyvus gydymas stacionare
(b) trukdžiai sveikimo nuo priklausomybės pastangoms	(b) vidutinio intensyvumo trukdžiai; reikia ribotos priežiūros, palaikančios įsitraukimą į gydymą, 24 val. per parą,	(b) vidutiniai iki rimtų trukdžiai reikalauja vidutinio intensyvumo paslaugų gydymo įstaigoje, norint palaikyti įsitraukimą į gydymą	(b) rimti trukdžiai reikalauja aukšto intensyvumo gydymo įstaigoje, norint palaikyti įsitraukimą į gydymą	(b) labai rimti, praktiškai gniuždantys trukdžiai, kurie neleidžia paaugliui dalyvauti gydyme esant mažesniais gydymo lygmenimis intensyvumui.
(c) socialinis aktyvumas	(c) paaugliui stebimi vidutiniai pakenkimai; jo atsakomybei išsaugoti reikalinga ribota priežiūra 24 valandas per parą	(c) paaugliui yra stebimi vidutiniai ar rimti pakenkimai, kurie neįveikiami esant mažesniais gydymo lygmenimis intensyvumui.	(c) paaugliui yra stebimi rimti pakenkimai, kurie neįveikiami esant mažesniais gydymo lygmenimis intensyvumui.	(c) paaugliui yra stebimi labai rimti, pavojingi pakenkimai, reikalaujantys dažnų medicininių ir slaugos intervencijų
(d) galimybė pasirūpinti savimi	(d) paauglys patiria vidutinius sunkumus kasdienio gyvenimo veikloje, jam reikalinga ribota 24 val. per parą priežiūra ir dažni paraginimai	(d) paauglys patiria vidutinius iki didelių sunkumus kasdienio gyvenimo veikloje, jam reikalinga 24 val. per parą priežiūra ir personalo vidutinio intensyvumo pagalba	(d) paauglys patiria didelių sunkumus kasdienio gyvenimo veikloje, jam reikalinga 24 val. per parą priežiūra ir personalo aukšto intensyvumo pagalba	(d) paauglys kasdienio gyvenimo veikloje patiria labai didelius sunkumus ir jam reikalingos dažnos medicininės ir slaugos intervencijos
(e) ligos eiga	(e) paauglio istorija (kartu su dabartine situacija) pranašauja destabilizaciją, jeigu nėra ribotos 24 valandų per parą priežiūros	(e) paauglio istorija (kartu su dabartine situacija) pranašauja destabilizaciją, jeigu nėra vidutinio intensyvumo gydymo stacionare	(e) paauglio istorija (kartu su dabartine situacija) pranašauja destabilizaciją nesant aukšto intensyvumo gydymo paslaugų stacionare	(e) paauglio istorija (kartu su dabartine situacija) pranašauja destabilizaciją nesant medicininio gydymo stacionare

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Priežiūros lygiai

Kriterijų dimensijos	III.1 lygis Mažo klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.5 lygis Vidutinio klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.7 lygis Mediciniškai stebimas aukšto intensyvumo gydymas gydymo įstaigoje ar stacionare	IV lygis Mediciniškai prižiūrimas intensyvus gydymas stacionare
4 DIMENSIJA Nusiteikimas keistis	Paauglys nusiteikęs gydytis, tačiau pažangai išlaikyti ar skatinti reikalinga 24 valandų per parą ribota priežiūra.	Paaugliui reikalinga intensyvių motyvacinės strategijos 24 val. per parą struktūrizuota programa, norint sužadinti minimalų norą gydytis arba įveikti priešiskumą gydymui, arba siekti, kad jis ar ji pripažintų esamą rimtą pakenkimą	Paaugliui reikalinga aukšto intensyvumo motyvacinė strategija pagal 24 val. per parą mediciniškai prižiūrimą programą, norint sužadinti jo ar jos įsitraukimą gydytis, kurio trūksta dėl biomedicininės, emocinės ar elgesio būklės; arba dėl to, kad jis ar ji aktyviai priešinasi gydymui ir todėl gydymui reikia uždaru patalpų, arba todėl, kad reikia aukšto intensyvumo priežiūros, siekiant sukurti sąsajas, kurios padėtų besigydant ambulatoriškai.	Paaugliui turint problemų 4 dimensijoje, negali būti taikomos IV lygio paslaugos
5 DIMENSIJA Atkrytis, tebesitęsiantis vartojimas ar tebesanti kitų problemų tikimybė	Paauglys suvokia potencialaus vartojimo galimybę ir (ar) palaiapsniui įgyja reikalingų sveikimui įgūdžių, tačiau jam reikia priežiūros norint pagerinti sveikimo ir atkryčio prevencijos įgūdžius ar apsaugoti jį nuo narkotikų ir (ar) aplinkos kenksmingos įtakos, ar išlaikyti gydymo pasiekimus	Paauglys nepajėgus kontroliuoti vartojimo ir išvengti rimtų pakenkimų be 24 valandas per parą trunkančios struktūrizuotos programos, nes jis arba ji nesugeba įveikti aplinkos įtakos ar gundymų; arba trūksta priežiūros tarp susitikimų mažiau intensyvaus gydymo lygmenyje; arba liga įsisenėjusi ir (ar) silpnas atsakas į gydymą	Paauglys nepajėgus įveikti labai rimto ar labai dažno narkotikų vartojimo įpročių ir išvengti su tuo susijusių pasekmių be didelio intensyvumo 24 valandas per parą trunkančių intervencijų (dėl emocijų, elgesio ar pažinimo sutrikimų, impulsų kontrolės rimtų problemų, abstinencijos sindromo ir panašiai)	Paaugliui turint problemų 5 dimensijoje, negali būti taikomos IV lygio paslaugos

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.

Paauglių nukreipimo gydymui kriterijų apžvalga

Lygiai nuo 0.5 iki IV

Lietuvos blaivybės fondas, 2005 m.

Priežiūros lygiai

Kriterijų dimensijos	III.1 lygis Mažo klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.5 lygis Vidutinio klinikinio intensyvumo gydymas stacionare	III.7 lygis Mediciniškai stebimas aukšto intensyvumo gydymas gydymo įstaigoje ar stacionare	IV lygis Mediciniškai prižiūrimas intensyvus gydymas stacionare
6 DIMENSIJA Sveikimo aplinka	Paauglio aplinka kelia riziką jo ar jos sveikimui, todėl jam ar jai reikalinga alternatyvi gyvenamoji vieta arba parama	Paauglio aplinka pavojinga jo arba jos sveikimui, todėl, norint skatinti gijimą, ir jį ar ją apsaugoti, reikia priežiūros stacionare	Paauglio aplinka pavojinga jo arba jos sveikimui, todėl, norint siekti gydymo tikslų ir apsaugos, ir padėti jam ar jai sėkmingai pereiti į mažesnio intensyvumo lygmens gydymą, reikia priežiūros stacionare	Paaugliui turint problemų 6 dimensijoje, jam ar jai negali būti taikomos IV lygio paslaugos

Pastaba: Ši kriterijų paaugliams apžvalga yra tik apytikrė santrauka principinėms koncepcijoms ir kriterijų struktūrai pavaizduoti.

Amerikos priklausomybių medicinos draugijos ASAM (American Society of Addiction Medicine) pacientų nukreipimo gydymui kriterijai. Antrasis peržiūrėtas leidimas.